

BOGANMELDELSER.

Demokratiets Genrejsning. Afstemnings- og Repræsentationsproblemet. Af NIELS SKRIVER SVENDSEN. Nyt Nordisk Forlag. København 1926. (123 S.)

Udenfor de almindelige Partier har der i en Aarrække her i Landet bestaaet en bestemt, forholdsvis afsluttet Kreds, som man saa godt som intet mærkede til i Dagspressen, men som ofte optraadte med stor Iver paa Møder om politiske og sociale Spørgsmaal. Georgeisme og Georgeisterne var det, der navnlig prægede denne Kreds; men væsentligt de samme Personer var samtidig Tilhængerne af delvis beslægtede Ideér som „Retsdemokrati“ samt de forfatningsmæssige Programpunkter: „Fri Valgret“ og „Kvalitetsmetoden“. Ophavsmanden til disse to politiske Metoder er afdøde Overretssagfører i Aarhus, Johan Pedersen; og Forfatteren til den her anmeldte Bog, Skriver Svendsen, har fra sin tidlige Ungdom været en af Repræsentanterne for Bevægelsen og dennes Teoretiker. Formaålet med Bogen er at vise, at hvad der er præsteret af dansk Arbejde af Johan Pedersen og hans Mænd er af virkelig Betydning for det praktiske Liv og ikke blot er et hjemmelavet Produkt til sekterisk Dyrkelse indenfor en snævrere Kreds. Endvidere mener Forfatteren, at der er Tanker, som netop trænger til at komme frem nu, fordi Parlamentarismens første 25 Aar er endt i Partistyre i Stedet for folkeligt Selvstyre. I tilsvarende Forhold i andre Lande ser Forfatteren Forklaringen paa „at Folket til en Tid kan se sin Redning i en Mussolini“.

Kritiken mod det nuværende gaar ud paa, at man paa det politiske Omraade i Modsætning til paa det tekniske stadig anvender ufuldkomne og forældede Metoder. Saavel Flertalsvalg som Forholdstalsvalg anvendes gerne i saadanne primitive Former, at Vælgerne ikke har Adgang til at vælge sig en Repræsentant, men kun har Adgang til at bekende Kulør — og sædvanlig ikke har mere end „fire blakkede Farver at vælge imel-

BOGANMELDELSER.

Demokratiets Genrejsning. Afstemnings- og Repræsentationsproblemet. Af NIELS SKRIVER SVENDSEN. Nyt Nordisk Forlag. København 1926. (123 S.)

Udenfor de almindelige Partier har der i en Aarrække her i Landet bestaaet en bestemt, forholdsvis afsluttet Kreds, som man saa godt som intet mærkede til i Dagspressen, men som ofte optraadte med stor Iver paa Møder om politiske og sociale Spørgsmaal. Georgeisme og Georgeisterne var det, der navnlig prægede denne Kreds; men væsentligt de samme Personer var samtidig Tilhængerne af delvis beslægtede Ideér som „Retsdemokrati“ samt de forfatningsmæssige Programpunkter: „Fri Valgret“ og „Kvalitetsmetoden“. Ophavsmanden til disse to politiske Metoder er afdøde Overretssagfører i Aarhus, Johan Pedersen; og Forfatteren til den her anmeldte Bog, Skriver Svendsen, har fra sin tidlige Ungdom været en af Repræsentanterne for Bevægelsen og dennes Teoretiker. Formaålet med Bogen er at vise, at hvad der er præsteret af dansk Arbejde af Johan Pedersen og hans Mænd er af virkelig Betydning for det praktiske Liv og ikke blot er et hjemmelavet Produkt til sekterisk Dyrkelse indenfor en snævrere Kreds. Endvidere mener Forfatteren, at der er Tanker, som netop trænger til at komme frem nu, fordi Parlamentarismens første 25 Aar er endt i Partistyre i Stedet for folkeligt Selvstyre. I tilsvarende Forhold i andre Lande ser Forfatteren Forklaringen paa „at Folket til en Tid kan se sin Redning i en Mussolini“.

Kritiken mod det nuværende gaar ud paa, at man paa det politiske Omraade i Modsætning til paa det tekniske stadig anvender ufuldkomne og forældede Metoder. Saavel Flertalsvalg som Forholdstalsvalg anvendes gerne i saadanne primitive Former, at Vælgerne ikke har Adgang til at vælge sig en Repræsentant, men kun har Adgang til at bekende Kulør — og sædvanlig ikke har mere end „fire blakkede Farver at vælge imel-

lem“. Partibureauerne bliver afgørende, d. v. s. Rigsdagen bliver i Realiteten selvsupplerende.

S. S. erkender, at baade ved Flertalsvalg og ved Forholdstalsvalg kunde Metoden væsentlig forbedres, hvis der blev Adgang for Vælgerne til at afgive subsidiære Stemmer paa den Kandidat, man næsthelst, tredjehelst o. s. v. vilde have valgt, hvis Nr. 1 ikke kan vælges. Ved Forholdstalsvalg vil dette navnlig sige en moderniseret Form for Andræs Metode. Ved saadanne Valgmaader vil Vælgerne uden Fare for ved „Splitelse“ at skade det Parti eller den Hovedretning, de slutter sig til, kunne opstille og stemme principalt paa de Kandidater, de helst vil have valgt.

Johan Pedersen og hans Disciple gaar imidlertid direkte løs paa det fra et Repræsentationssynspunkt ideelle. Ved „fri Valgret“ skal man indføre den samme naturlige Repræsentation, som man har i Aktieselskaber og Foreninger: de enkelte Borgere skal have Adgang til enten selv at møde eller lade en anden møde med deres Stemme, — der kan tages tilbage naar som helst. Man vil herved faa en Rigsdag med et rimeligvis meget stort Medlemstal, hvoraf nogle har faa og andre mange Stemmer. Ved Hjælp af skriftlige Afstemninger efter „Kvalitetsmetoden“ skulde Afgørelserne her kunne træffes rent umiddelbart uden Partidannelser.

Selv om Afstemningerne kunde gaa, er det vanskeligt at se, hvordan det skulde blive muligt, naar Repræsentationen for alle Særstandpunkter virkelig skal betyde noget, at hindre urimeligt Tidsspilde p. Gr. af den tit umaadelige Talelyst hos Repræsentanterne for visse Smaagrupper og Kværanter, som møder med uforholdsmæssige Anskuelse om deres egen Betydning.

Erfaringerne fra Aktieselskaberne viser jo, at Adgang til Generalforsamlingen ikke betyder nogen særlig effektiv Del i Styret. Arbejdernes Urafstemninger og store Kongresser synes heller ikke altid at være de bedste Redskaber til at naa en Afgørelse.

Hvor Lovgivningen vedrører Udlandet, eller hvor det gælder om, at en Lovs Virkning ikke skal blive ødelagt ved, at en vis Gruppe Borgere kender den længe forud, kan fortrolige Forhandlinger utvivlsomt have deres Berettigelse; — og Paa-skud i den Retning kan altid benyttes af Repræsentanter for de koncentrerede Interesser og Anskuelse til at henlægge de virkelige Forhandlinger til lukkede Udvalgsmøder. Endelig synes en Del at tale for, at Forhandlingen gaar bedst i Forsamlinger, hvor en Mand er en Mand, og et Ord et Ord, d. v. s. hvor

hver af Deltagerne tæller lige meget. Der kan endnu ved Forbedring af Valgmaaden naas saa meget videre i Retning af fyldig og sand Repræsentation indenfor en Landsforsamling paa 100 à 150 Enheder, saa der ikke synes nogen rimelig Grund til pludselig at springe over til en Folkerepræsentation med $1\frac{1}{2}$ Mill. Enheder og Adgang for lige saa mange Særstandpunkter.

Medens Folk i Almindelighed har Forstaaelse af, at det er vanskeligt at naa til en tilfredsstillende Valgmaade, er der vistnok mindre Forstaaelse af, at Spørgsmaalet om den rette Afstemningsmetode ogsaa er et stort Problem. Hvor der foreligger mere end to Forslag, vil en Afstemning i en Forsamling, som ikke er organiseret i faste Partier, ofte føre til Tvivl hos de enkelte, om de skal sætte mest ind paa at naa det, de helst ønsker, eller undgaa det, de nødigst vil have. Og Dirigenten faar let en stor Magt med Hensyn til, hvorledes Afstemningen skal foregaa.

Efter Kvalitetsmetoden er det Forslag vedtaget, som foretrækkes af et Flertal frem for et hvert andet Forslag ved Sammenligning mellem Forslagene to og to. Deltagerne opfører Forslagene i en bestemt Rækkefølge eller sætter Numre ved dem; og det er da muligt ved en rent mekanisk Behandling af Stemmematerialet, som kan stykkes ud paa flere Personer, at se hvilket Forslag, der af skiftende Flertal foretrækkes frem for et hvert andet. Ved skriftlig Afstemning kommer alle Forslag og foreslaaede Kombinationer af Ændringsforslag samtidig til Afstemning, og som Supplement til det direkte foreslaaede kan føjes Forslaget: status quo. — Optællingsmetoderne og de mulige Genveje i Regnearbejdet er der ikke Grund til at komme nærmere ind paa.

Optællingen vil sikkert blive vanskeligere end nu; men til Gengæld vil selve Afstemningen blive lettere, idet man normalt uden taktiske Bekymringer kan udtrykke sine umiddelbare Ønsker paa Stemmesedlen. Der er kun det kedelige — saakaldte „kontradiktoriske“ — Tilfælde, hvor et Flertal foretrækker A for B, et Flertal B for C, men samtidig et tredje Flertal C for A.

Stemmerne kan f. Eks. ligge saaledes:

	20	15	10
	1) A	1) B	1) C
	2) B	2) C	2) A
	3) C	3) A	3) B

d. v. s. for $A > B$ 30 mod 15, $B > C$ 35 mod 10, men $C > A$

25 mod 20. Her giver Kvalitetsmetoden op, idet en fuldt rationel Løsning efter dens Princip er umulig. Man maa gaa til ny Afstemning, og hvis det ikke hjælper eventuelt Lodtrækning (jfr. S. 93—94).

En anden Metode, som skyldes den australske Professor Nanson, har den samme — og rigtige — Løsning (at det Forslag, som foretrækkes for hvert enkelt andet, har sejret) udenfor de kontradiktoriske Tilfælde og desuden i disse Tilfælde — som maa blive mindre rationelle — en Løsning i Kontinuitet med Løsningen indenfor og iøvrigt saa lidt vilkaarlig som mulig. Jeg kan ikke se, at S. S.'s Indvending mod Nansons Metode — at en bestemt Løsning af de kontradiktoriske Tilfælde kan friste Deltagere i Afstemningen, som overser Situationen, til af taktiske Grunde at søge at gøre Afstemningen kontradiktorisk — ikke ligesaa godt rammer Kvalitetsmetodens Givenop med deraf følgende Lodtrækning eller ingen Vedtagelse, som ligesaa vel kan friste interesserede Grupper til ved Taktik enten at gøre Afstemningen kontradiktorisk eller at søge at undgaa dette. Ny Afstemning een Gang kan være meget godt; men hjælper det ikke, skal der ofte træffes en positiv Afgørelse. Det synes at paahvile den, der foreslaar en ny Afstemningsmaade — og ikke blot et Princip, som er rigtigt i de fleste Tilfælde — at sørge for, at Metoden er anvendelig og saa god som mulig i alle Tilfælde. S. S. bør derfor, hvis han ønsker at bringe en færdig Vare paa Markedet, foretage en nøje Undersøgelse af de (maaske sjældne) kontradiktoriske Tilfælde og de relative Ulemper ved de forskellige Løsninger — det vil bl. a. sige om Nansons Løsning altid er den bedste.

Det naturlige og i høj Grad ønskelige synes at være, at begynde med at anvende Nansons (eller maaske Kvalitetsmetoden) indenfor større halvoffentlige eller private Forsamlinger, hvor der ikke findes faste Partier, og hvor der regelmæssigt sker betydningsfulde Afstemninger, saa man kan ofre nogen Ulejlighed paa Sagen. Bliver Resultaterne gode, vil Kravet naturligt bane sig Vej til Kommunalbestyrelser og Rigsdag.

Svagheden ved Rigsdagen synes iøvrigt ikke saa meget at bero paa Afstemningsmetoden og heller ikke saa meget paa Valgmaaden eller de faste Partier som paa vort nuværende To-Kammersystem. Samtidig at finde et Flertal for en Lov i hvert af de to uensartet sammensatte Ting medfører saa store Vanskeligheder, at det let gaar ud over Hensynet til Lovens reelle Indhold, Konsekvens og Forstaaelighed. Regeringens Forslag og Folketingets Vedtagelser bliver let prægede af den

taktiske Stilling overfor Landstinget. Nogle Enkeltheder kan det maaske ikke nytte at bringe i Orden straks, da Loven alligevel skal forandres i Landstinget; og naar Loven kommer her op, er Mulighederne ofte saa stærkt indskrænkede af bestemte Krav fra mange Sider, at det er svært at faa en Helhed ud af det, ligesom det kan være farligt i det Hele røre ved den. Systemet medfører unødigt Hastværk og samtidig Langsomhed, mange Gentagelser af de samme Forhandlinger og Lovgivning frem og tilbage i mange Tempi, fordi den ene Part skal have noget gennemført, og den anden vil beholde en Mulighed for senere at gaa i modsat Retning.

Det var sikkert muligt at faa noget bedre ud af Lovene, hvis man havde eet ansvarligt Ting og erstattede det andet Ting af sagligt og fagligt raadgivende og hjælpende Kræfter. Den konservative Begunstigelse, som den nuværende Ordning indeholder, lod sig vel betale med en Ordning, som ikke virkede saa forstyrrende i andre rent upolitiske Retninger. I det lange Løb kan Konservatismen dog næppe naa noget bedre end at bidrage til at holde den demokratiske Udvikling i et roligt, sundt og rationelt Spor.

Vil man endelig beholde de to Ting, vilde det dog være muligt ved Fællesafstemning at fjerne vor Rigsdags største tekniske Svaghed: Afgørelsen ved Dobbeltkompromiser, hvor Balancekunsten: samtidig at finde Flertal indenfor begge Tingene stiller saa store Krav, at det let gaar ud over de andre Fordringer, man maa stille til Lovgivningen.

Et meget væsentligt Spørgsmaal angaaende Demokratiets Genrejsning, som S. S. ikke kommer ind paa, er Spørgsmaalet om „parlamentarisk“ eller valgt Regering.

F. Zeuthen.

Industrien. Muligheder og Vilkaar. Ved HJALMAR GAMMELGAARD, OLUF BERTOLT, ERIK SCHOU, P. P. SVEISTRUP og KNUD KORST. Nyt Socialt Bibliotek. København 1926. 240 Sider. Pris 4 Kr.

Fællesudvalget for social Litteratur har i Løbet af kort Tid udgivet en Række Bøger, der alle, hver paa sin Vis, er af stor Betydning for den tolkelige Oplysning herhjemme. Udvalget er sammensat af Repræsentanter for praktisk talt alle de Kredse, der har sociale Interesser, hvilket er en Borgen for, at Bibliotheket vil give en virkelig alsidig Oplysning om alle Samfundsspørgsmaal. Dette medfører paa den anden Side, at man ikke kan vente nogen bestemt Linie i Arbejdet. Medens de tidligere Bøger er udarbejdet af hver sin Forfatter og der-